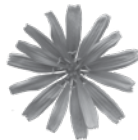

Dorian Schmidt

Levenskrachten – vormkrachten

Methodische uitgangspunten voor
het onderzoeken van dat wat leeft

*Beschouwingen over een methode
in zijn antroposofische context*

cichorei

Deze vertaling is gemaakt in opdracht van de *Initiatiefgroep Onderzoek Levenskrachten en Vormkrachten*. Deze initiatiefgroep wil het bewustzijn en de kennis bevorderen van de levenskrachten en vormkrachten, in de antroposofie ook wel 'etherkrachten' genoemd. Voor meer informatie zie de website: www.levenskrachten.nl

Schmidt, Dorian

Levenskrachten – vormkrachten ; Methodische uitgangspunten voor het onderzoeken van dat wat leeft ; Beschouwingen over een methode in zijn antroposofische context / Dorian Schmidt – Amsterdam: Cichorei

ISBN 978 9491748 82 0

NUR 743

Vertaling: Christiaan Niewold, Frans Romeijn en Auke van der Meij

Redactie, layout en zetwerk: Jaap Verheij

Omslagafbeeldig: Blickwinkel/Andreas Held

Oorspronkelijke titel: *Lebenskräfte – Bildekräfte*

© 2010 Verlag Freies Geistesleben & Urachhaus GmbH, Stuttgart

Nederlandse rechten: Uitgeverij Cichorei,

Van Beuningenplein 15-2, 1051 VS Amsterdam 2018

www.uitgeverijcichorei.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the publisher.

Inhoud

Voorwoord bij de tweede druk	7
Voorwoord	9
Inleidende opmerking	11
Inleiding	13
I Beschrijving van de methodiek	15
II Waarnemingen op het gebied van de vormkrachten in de natuur – een routebeschrijving	60
Opmerking vooraf	60
1 Scholing en ervaring	61
2 Het ontstaan van de beelden	75
3 Het begrijpen van de beelden en hoe dit op het bewustzijn werkt	102
III De samenhang met Rudolf Steiners voordrachtencyclus <i>Vorbij de grenzen van de natuurwetenschap</i> – Een vergelijkend onderzoek	115
Een woord vooraf	115
1 Algemene aspecten van het onderzoek naar vormkrachten	119
2 Vergelijkende studie	139
3 Samenvatting	194
Literatuur	205
Uitgebreide inhoudsopgave	207

Voorwoord bij de tweede druk

Ingaand op een aantal commentaren die eerder op dit boek zijn geuit, zou ik enkele adviezen willen geven die van nut kunnen zijn bij de bestudering ervan.

Het eerste advies is met deze zin al gezegd: het boek moet *bestudeerd* worden, het kan niet simpelweg alleen maar worden gelezen. De vanuit een ander gezichtspunt terechte kritiek op het fragmentarische karakter van dit boek, wordt daarmee beantwoord: als studieobject wil het boek uitdagen en stimuleren, niet alleen informeren.

In zoverre is er een soort doorgaande hoofd oefening – oefeningen werden namelijk voor een deel niet als zodanig herkend – die eruit bestaat, de rode draad die in dit fragmentarische ‘bericht uit de werkplaats’ ligt opgesloten, te vinden – hoewel het bestaan van zo’n draad op een bepaalde plaats in dit boek uitdrukkelijk wordt ontkend. De tegenspraak verdwijnt, wanneer men ervan afziet dat een rode draad alleen door gedachten gevormd kan zijn, dus altijd uit een reeks van samenhangende gedachten moet bestaan. De rode draad waar het hier om gaat, is vooral van intentionele aard. Die rode draad bestaat uit drie intenties:

- het karakter van vormkrachten als een nieuwe zijnsvorm weer te geven, als een geheel eigen, volledig nieuwe wijze van beleven voor de menselijke ziel,
- het karakter van de moderne, door het bewustzijn gedragen onderzoekswijze in dit gebied expliciet te maken ten opzichte van allerlei soorten naïeve ervaringen,
- het stimuleren van het zelfstandig toegang verkrijgen tot dit gebied.

Een verdere hulp zou de volgende aanbeveling kunnen zijn: paragraaf 2 ‘Vergelijkende studie’ van hoofdstuk III is inderdaad erg minutieus opgezet. In overeenstemming met het doel is de gedachtegang langdradig. Het zou echter bijzonder behulpzaam kunnen zijn, de in de daaropvolgende ‘Samenvatting’ uit een verruimd perspectief geschreven paragrafen ‘Vergelijking van de beide methoden’ en ‘De verschillen en de gemeenschappelijke betekenis van de methoden’ vooraf te bestuderen. Daardoor wordt hoofdstuk 2 toegankelijker.

Het zou de auteur echter verheugen, als er naast de moeite van de studie ook vreugde bij het lezen ontstaat.

Jena, mei 2011

Dorian Schmidt

Voorwoord

Onderzoek van vormkrachten en de toepassingen daarvan vinden in toenemende mate verbreding. Dit roept ook de vraag op naar zijn grondslagen. De verschillende delen van dit boek zijn bedoeld om die vraag te beantwoorden.

In het eerste deel worden bij de weergave van de methodische grondslagen wezenlijke hindernissen en moeilijkheden ter sprake gebracht, die de hedendaagse mens tegenkomt bij het ontwikkelen van een verruimd waarnemingsvermogen. Ook worden er mogelijkheden aangereikt om die hindernissen te overwinnen.

Het tweede deel is een verslag van ervaringen bij het toepassen van de methode.

In het derde deel wordt de samenhang zichtbaar gemaakt tussen de door mij beschreven methode en de methoden die Rudolf Steiner aangeeft.

Qua stijl gaat het om een soort verslag van werk in uitvoering, waardoor het nogal uitvoerig is. Er worden vragen behandeld die kunnen opkomen wanneer men zich in deze tijd als geïnteresseerd mens gaat bezighouden met het onderzoek van vormkrachten en zijn methoden daarvoor. Over enkele jaren zullen het vermoedelijk andere vragen zijn, die in het middelpunt van de belangstelling staan. Desondanks worden hier fundamentele vragen en condities van de menselijke binnenwereld ter sprake gebracht, die het gerechtvaardigd doen lijken om dit alles algemeen beschikbaar te maken.

Dit boek kan onmogelijk alle gezichtspunten en vragen met betrekking tot het thema bestrijken. Wie zich interesseert voor vormkrachtenonderzoek, voor de grondslagen ervan en voor in de praktijk opgedane ervaringen, willen we hier alvast op

twee andere boeken wijzen. Het eerste thema betreft de vraag hoe men, alleen op basis van eigen ervaring, tot bovenzinnelijke waarneming kunt komen. Jürgen Strube beschrijft dit in zijn boek *Die Beobachtung des Denkens** op vrijlatende wijze. Hij neemt de weg van de zelfwaarneming van het denken serieus, die Rudolf Steiner in het boek *De filosofie van de vrijheid* beschrijft. Strube laat daarmee meteen zien hoe binnen *De filosofie van de vrijheid* zelf, zonder gebruikmaking van andere uitspraken van Steiner, de overgang is gedacht, nagestreefd en opgebouwd van het gewone denken via het filosofische denken naar het bovenzinnelijk waarnemen. Daarom heeft het boek van Jürgen Strube als ondertitel *Steiners 'Philosophie der Freiheit' als Weg zur Bildekräfte-Erkenntnis*.

De tweede thematiek omvat de uiteenlopende vragen die naar voren komen met betrekking tot de toepassing van de op onderzoek gerichte methode, de zekerheid, de betrouwbaarheid ervan en de gevolgen van de toepassing ervan voor de onderzoeker.** Aan deze vragen wijdt Markus Buchmann zijn studie over de kentheoretische en methodische grondslagen van het onderzoek van vormkrachten.*** Dit werk zal in het bijzonder worden gewaardeerd vanwege zijn helderheid in het omgaan met zichzelf.

Jena, voorjaar 2010

Dorian Schmidt

* Strube, Jürgen, *Die Beobachtung des Denkens*, Verlag für Anthroposophie, Dornach 2010.

** Noot van de vertalers: al diegenen die zich met deze oefeningen bezighouden, worden aangeduid met 'onderzoeker'. In de oorspronkelijke tekst: der Übende, wat in deze context moeilijk te vertalen is.

*** Buchmann, Markus, *Wahrnehmen und Erkennen im Ätherischen. Methodische Grundlagen der Bildekräfteforschung*, Verlag Am Goetheanum, Dornach 2014. [vert: niet uitgegeven]

Inleidende opmerking

Allereerst enkele woorden ter verklaring van de tweede onder-titel van dit boek.

‘Beschouwingen over *een methode...*’ betekent dat er *meerdere* wegen de wereld van de vormkrachten binnen leiden, dat er meerdere toegangen en *meerdere methoden* zijn om hem te onderzoeken. Eén daarvan zal hier worden beschreven.

Een eerste opgave zal dus zijn om simpelweg een voldoende afgeronde beschrijving van deze ene methode op schrift te stellen, want deze methode is tot dusver alleen in een aantal opeenvolgende seminars mondeling behandeld en dientengevolge als zodanig slechts bekend bij een kleine kring van deelnemers. Dit is echter ogenschijnlijk in tegenspraak met de mate van bekendheid van sommige publicaties met resultaten van de toepassing van de methode. Dit boek moet uitkomst bieden, doordat in het eerste deel een precieze beschrijving wordt gegeven van deze methodische weg om de wereld van de vormkrachten te onderzoeken.

Wat betreft de titel *Levenskrachten – Vormkrachten*, zal menig lezer de in het eerste deel gegeven beschrijvingen van de methodische grondslagen als droog, stug, theoretisch of mischien zelfs abstract ervaren. Het ligt in de aard van de zaak dat een kentheoretische verhandeling die de basis voor een onderzoeksmethode moet leggen, om welk gebied het ook gaat, niet aan zo’n oordeel kan ontsnappen.

Omdat echter ook na het innerlijk opnemen van zo’n grondslag het voor de lezer nog steeds volkomen onduidelijk kan zijn hoe de resultaten van onderzoek in het rijk van de vormkrachten eruit kunnen zien, is in het tweede deel een serie artikelen afgedrukt die vooral betrekking hebben op de *resultaten* van

onderzoek naar vormkrachten, die de methodische grondslagen slechts schetsmatig behandelt. De oorspronkelijk driedelige reeks artikelen is destijds gepubliceerd in het tijdschrift *Das Goetheanum** en de redactie was zo vriendelijk toestemming te geven deze artikelen hier op te nemen.

Dan over de titel ‘... *in zijn antroposofische context*’: de oorspronkelijk voorgenomen formulering ‘Een antroposofische methode ter...’ heeft de schrijver ten gunste van de eerste vervangen, omdat de lezer het antroposofische karakter van de methode misschien niet meteen kan inzien. Dit karakter moet eerst nog uitgelegd worden. De hier beschreven oefeningen, door de auteur ontwikkeld of aanbevolen, moeten het waarnemingsvermogen op het gebied van het etherische en aanvankelijk ook op het gebied van het astrale, voorbereiden en stimuleren. Of, als aanleg en vaardigheden reeds aanwezig zijn, dan zullen deze oefeningen daaraan een geordende en rationele leiding vanuit de eigen persoonlijkheid kunnen toevoegen. Het karakter van de oefeningen kan de ervaren lezer van het werk van Rudolf Steiner soms vreemd voorkomen. De oefenaanwijzingen van deze methode zijn niet precies gelijk aan de aanwijzingen die van Steiner zijn overgeleverd. Dat echter een deel van het antroposofische oefenarsenaal in wezen gelijk is aan de hier voorgestelde methodiek, komt naar voren wanneer beide groepen oefeningen genoeg – dat wil zeggen voldoende diepgaand – doorvorst en, laten we ook rustig zeggen, *geanalyseerd* worden.

Dit laatste is de taak van het derde deel van deze publicatie, in het bijzonder van het deel dat ‘Studie’ genoemd is.

* *Das Goetheanum*, Nachrichten für Mitglieder, jaargang 1998, nrs. 18, 19, 20.

Inleiding

De beschrijving van de methode in het eerste deel houdt zich heel precies aan dat wat in overeenkomstige seminars in de laatste zes tot zeven jaar werd ontwikkeld. Deze is weer de voortzetting van een ander werkstuk dat drie tot vier jaar daarvoor ontstond uit een poging een – zoals men het zou kunnen noemen – ‘geschonken’ waarnemingssituatie om te vormen tot een door het Ik gestuurde manier van onderzoeken, om vervolgens van daaruit een algemeen overdraagbare methode te ontwikkelen.

De ideële ruimte voor deze ontwikkeling heeft de auteur te danken aan een kleine historisch- biografische constellatie. In de jaren rond 1990 was er in een antroposofisch vaktijdschrift een polemiek ontstaan, waarin verschillende auteurs met een bewonderenswaardige logische scherpte, een verbazingwekkend heldere blik en met een brede waaier van gedachteperspectieven onderling totaal tegengestelde thematische conclusies uit hun bestudering van Steiners *Gesamtausgabe* naar voren brachten. De bewondering voor de heldere gedachtevorming enerzijds en anderzijds het optreden van louter antinomieën, die de strijdende partijen telkens goed leken te kunnen onderbouwen met een veelheid van citaten uit het werk van Steiner, riepen bij de auteur een soort ‘gedachte-neutralisatie’ op. Hieruit ontstond de volgende houding: ‘Wanneer met logische gedachtegangen vanuit de aanwijzingen van Steiner met zoveel scherpzinnigheid geen eensluidende waarheid te vinden is, dan moet ik zelf “nagaan” hoe het met deze dingen gesteld is, en wanneer ik dat niet kan (wat toen het geval was), dan kan ik niet langer bouwen op het werk van Steiner, hoe pijnlijk dat ook is.’ Er ontstond gedurende enkele, maar pijnlijke jaren een toe-

stand van een denkbeeldig filosofisch vacuüm, een geestelijke armoede, want de genoemde houding verbood iedere verdere puur intellectuele studie van de *Gesamtausgabe*.

Pas het onverwachte optreden van een *reële* en vooral in alle details voor *het bewustzijn inzichtelijke waarnemings situatie in het bovenzinnelijke* leek deze situatie plotseling te veranderen. Deze in de bovenzinnelijke wereld verkregen (aanvankelijk zeer bescheiden) waarneming bleek een zeer kostbaar geschenk te zijn. De situatie werd echter pas werkelijk anders na weer een aantal jaren, waarin het lukte door zeer hard werken en met de moed der wanhoop, dat wil zeggen met angst voor een onherroepelijk verlies, uit dit geschenk een aan de eigen wil en ratio zo veel mogelijk gehoorzamende vaardigheid te maken.

Uit de ervaringen in dit werk ontstond ten slotte de hier beschreven methode. Ondanks de genoemde 'gedachte-neutralisatie' had de auteur steeds de indruk de antroposofie nooit verlaten te hebben, maar hooguit enkele van haar toen optredende verschijningsvormen. Juist het in de laatste jaren weer opnemen van de intensieve studie van de antroposofie laat een zeer vertrouwd beeld zien waarin het bereikte resultaat zich volkomen laat integreren, waarin het zich als het ware speels invoegt. Dat zal in dit boek worden getoond.

I

Beschrijving van de methodiek

1

De kern van de methodiek is de door het Ik bewust gehanteerde toestand van de gedachterust ten gunste van een gerichte verdieping van de waarnemingsprocessen. Met dat doel worden de algemene en alledaagse denkprocessen, die bestaan uit het verbinden van begrippen en waarnemingen, afgeremd tot een tijdelijke stilstand, wat onder gunstige omstandigheden leidt tot een intensieve verdieping van de waarnemingskant.

Na deze verdieping van het waarnemingsproces dat zich verbindt met welk 'object' dan ook, wordt het streven naar het denkend verwerken van de waarneming weer hervat en het zoeken naar begrippen intensief ingezet. Deze opeenvolging van processen wordt in verschillende tijdsstructuren herhaald, ritmisch, impulserend, maar ook als een eenmalig proces, afhankelijk van de interesses van de persoon, zijn vaardigheden of de aard van het te observeren object. Deze manier van verdieping van de waarneming gaat boven de zintuiglijke waarneming uit, tot in een rijkgeschakeerd bovenzinnelijk gebied. Ook gebieden van de ondernatuur zoals elektriciteit, magnetisme en andere gebieden, ontsluiten zich op deze wijze, maar dan op een bovenzinnelijke manier.

Omdat deze manier van de verdieping het zintuiglijke gebied ontstijgt, kunnen ook feiten uit het niet-zintuiglijke gebied 'objecten' zijn voor deze manier van waarnemen, zoals bijvoorbeeld een voorgesteld beeld, een innerlijk gesproken woord of een inhoudelijk begrepen idee.

Onder het begrip ‘gedachterust’ wordt bij deze methodiek de door het bewustzijn volledig omvatte, doorlichte ruimte waar de gedachten worden gevormd bedoeld, of beter: een ruimte waar normaal de gedachten gevormd worden zonder enige inhoud, dus inhoudsloos. We definiëren dit zo om het te onderscheiden van de interpretatie van hetzelfde begrip als de meditatieve activiteit van het ‘rusten op een enkele gedachte’. Volgens de visie van de te beschrijven methodiek is de eerste opvatting van ‘gedachterust’ een bewust of onbewust gehandhaafde, bijna technisch te noemen voorwaarde voor de tweede, dus voor de activiteit ‘gedachterust’ als meditatief omgaan met een gedachte. In zoverre is de eerste soort gedachterust een basismethodiek, de tweede al een toepassing ervan. Het ‘object’ in bovengenoemde zin is dan een gedachte. Het begrip van de eerste soort gedachterust laat meerdere soorten ‘objecten’ toe, terwijl de tweede soort zich al vastlegt op de inhoud, namelijk op de inhoud van **een gedachte**. Daarbij wordt de meditatieve activiteit van de gedachterust met de inhoud van de gedachtezin verbonden. De gedachterust kan zich echter met de inhoud van alle zintuigen verbinden. Daar zullen we later nog nader op ingaan.

Het proces van afremmen, zoals hierboven beschreven, moet voldoen aan bepaalde regels die van doorslaggevende betekenis zijn om het beoogde resultaat te bereiken. Allereerst de ‘mag niet’- of ‘zo niet’-regels:

- Het denken mag niet worden onderdrukt door een geweldadige tussenkost van de wil, want in het hoofd ontstaan daardoor op bovenzinnelijk niveau – voor de algemene

levenszin al goed ervaarbare – krampachtige toestanden die de gewenste waarnemingsverdieping verhinderen.

- Het stoppen van het denken mag niet worden bereikt door het intensief verplaatsen van het bewustzijn naar andere gebieden of activiteiten van het lichaam, zoals het ademen in de borst of de warmte-uitstraling van de ledematen. De *richting* waarin de waarneming zich verdiept zou daardoor een geheel andere worden dan de hier beoogde. Daarover volgen later nog uitvoerige toelichtingen.
- De rust van de gedachten mag niet voortdurend worden gecontroleerd, want dat gebeurt gewoonlijk ook weer door gedachten, wat een in de praktijk gebrachte tegenspraak is. De controle gebeurt op geheel andere wijze, die later nog wordt uitgelegd.

Als men het stoppen van de gedachten onder deze drie voorwaarden oefent, zal men ervaren dat dit praktisch onmogelijk te realiseren is.

Op deze regel zijn echter allerlei uitzonderingen mogelijk. Enerzijds door aanleg die uit het voorgeboortelijke wordt meegebracht, anderzijds op basis van vaardigheden die men door oefening in andere esoterische samenhangen verworven heeft, of door beide. Met het normale denkinstrument van de westerse geciviliseerde mens is de toestand ‘wakkere gedachterust’ of ‘denkbewustzijn zonder concrete gedachte-inhoud’ niet bereikbaar.

4

Om dit mislukken te overwinnen is er een reeks voorwaarden die vervuld moeten worden:

- Het bewustzijn moet in het hoofd aanwezig blijven en zo mogelijk aan kracht nog toenemen. (1)